

**МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Садовенко Артем Іванович

УДК 342.95:614.25(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ
КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Приватній установі «Науково-дослідний інститут публічного права».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
Теремецький Владислав Іванович,
Західноукраїнський національний університет,
професор кафедри цивільного права і процесу.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Чеховська Ірина Василівна,
Університет державної фіскальної служби
України, завідувач кафедри цивільного права і
процесу;

кандидат юридичних наук
Вікторчук Марія Василівна,
Національне агентство з питань запобігання
корупції, головний спеціаліст другого відділу
Управління проведення обов'язкових повних
перевірок.

Захист відбудеться 23 квітня 2021 р. о 13-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.16 Національного авіаційного університету за адресою: 03068, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного авіаційного університету за адресою: 03068, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

Автореферат розіслано 22 березня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю. Л. Юринець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Протягом останнього часу діяльність із надання послуг у сфері косметології набула значних масштабів. Насамперед це пов'язано з високим попитом на косметологічні послуги і стрімким збільшенням закладів (салонів краси), які надають чимало послуг у сфері косметології, від нанесення звичайних масок для обличчя до різноманітних ін'єкцій й пластичних операцій. У 2017 р. світовий ринок косметики склав 532,43 млрд доларів США. Прогнозується, що до 2023 р. обсяг продажів досягне 805,61 млрд доларів США. За оцінками експертів, світовий ринок СПА-салонів і салонів краси у 2017 р. оцінювався у 128,59 млрд доларів США. Передбачається, що до 2024 р. він виросте приблизно до 190,81 млрд доларів США¹.

Водночас поряд зі стрімким зростанням попиту на косметичну продукцію і послуги частими є випадки порушення прав споживачів косметологічних послуг. Йдеться про використання косметичних продуктів, які не відповідають вимогам стандартів або в яких закінчився строк дії, фальсифікованої косметичної продукції, яка містить токсичні речовини, тощо. Наведене обумовлено: 1) недосконалою нормативно-правовою базою (наприклад, досі чинним залишається наказ Міністерства охорони здоров'я СРСР «Про заходи щодо поліпшення косметологічної допомоги населенню» від 28.12.1982 № 1290, що містить неактуальний перелік косметологічних послуг і фахівців, які мають право їх надавати); 2) відсутністю базової законодавчої термінології ринку косметологічних послуг; 3) невизначеністю суб'єктів надання косметологічних послуг; 4) відсутністю нормативно закріплених вимог щодо безпечності косметичної продукції; 5) відсутністю чітких правил контролю (нагляду) за розробкою, виробництвом і обігом косметичної продукції тощо. Як результат, це призводить до необґрунтованого ототожнення косметологічних і медичних послуг, збільшення виробництва та реалізації фальсифікованої косметичної продукції, маніпулювання законодавчими актами з боку виробника, порушення законодавства щодо маркування, хаотичної реалізації продукції, введення в оману споживача, ускладнень під час доведення в судовому порядку фактів отримання неякісних косметологічних послуг споживачами.

Викладене обумовлює потребу в удосконаленні адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні з урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн, а також у науковому узагальненні та систематизації емпіричного матеріалу, проведенні оцінювання ефективності функціонування суб'єктів владних повноважень у цій сфері, тенденцій розвитку суспільних відносин на рівні комплексного монографічного дослідження.

Теоретико-правовим підґрунтям дослідження стали праці В. Б. Авер'янова, В. М. Бевзенка, Ю. П. Битяка, В. В. Галуцька, І. П. Голосніченка, Т. О. Коломоець, Є. В. Курінного, О. В. Музи, І. М. Шопіної та інших фахівців у галузі адміністративного права, які визначили сутність таких фундаментальних правових категорій, як адміністративно-правове регулювання, суб'єкти адміністративно-

¹ Ринок салонів краси в Україні і СНД – аналітичний огляд // PRO CONSULTING: сайт. 17.02.2020. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynka-salonov-krasoty-v-ukraine-i-sng-analiticheskij-obzor> (дата звернення: 14.10.2020).

правового регулювання, адміністративна відповідальність, адміністративні послуги, права й обов'язки тощо, заклавши основи їх праворозуміння і можливість подальшого вдосконалення. Вирішенню проблем адміністративно-правового захисту прав, свобод та інтересів громадян у різних сферах життєдіяльності приділяли увагу В. В. Белєвцева, З. С. Гладун, Л. О. Кожура, М. О. Легенченко, Б. І. Стахура, О. В. Стукаленко, В. І. Теремецький та інші науковці, що стало корисним для з'ясування особливостей правового забезпечення ринку косметологічних послуг в Україні.

Завдяки вивченню та використанню наукових здобутків Р. І. Байцара, І. В. Венедіктової, А. В. Власюк, А. А. Герц, Л. В. Дундич, О. М. Єщук, Ю. В. Зеліско, Т. В. Котуранова, Н. В. Луців, Є. О. Мічуріна, О. О. Семенова, І. Л. Самсин, І. В. Чеховської та інших вітчизняних учених, предметом досліджень яких були окремі економіко-правові аспекти функціонування косметологічної галузі, вдалося сформулювати низку авторських пропозицій і рекомендацій, що мають теоретичне та практичне значення.

Частково проблематика функціонування різних видів послуг у сфері охорони здоров'я після початку медичної реформи в Україні розглядалася у працях: С. В. Книша («Відносини у сфері охорони здоров'я в Україні», 2019 р.), який досліджував особливості адміністративно-правових відносин у галузі охорони здоров'я в Україні; Ю. А. Козаченко («Адміністративно-правове регулювання забезпечення прав пацієнта в Україні», 2016 р.), яка розглянула зміст адміністративно-правового регулювання забезпечення прав пацієнтів; Г. В. Муляр («Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я», 2020 р.), яка дослідила забезпечення права на охорону здоров'я з урахуванням загальноєвропейських фундаментальних міжнародних стандартів у цій сфері. Науковий доробок цих та інших учених використовувався для визначення перспективних напрямків удосконалення правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні.

У дисертації проаналізовано праці зарубіжних авторів Л. О. Красавчикова, П. С. Крюкова, А. С. Мограбян, А. І. Розенцвайг, V. P. Carlson, E. J. Lehman, M. Armstrong, J. Serup, N. Kluger, W. Bäumlner, P. Piccinini, S. Pakalin, L. Contor, I. Bianchi, C. Senaldi та інших з метою визначення можливості використання позитивного досвіду функціонування ринку косметологічних послуг інших країн в Україні.

Ураховуючи наукову цінність існуючих досліджень і віддаючи належне наявним досягненням учених у вирішенні окремих теоретико-правових питань правового регулювання ринку косметологічних послуг, необхідно констатувати доцільність і актуальність появи у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексного дослідження з цієї проблематики. Крім того, проведення системного дослідження теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні відповідає сучасним тенденціям державотворення та є додатковим обґрунтуванням потреби розробки й ухвалення Закону України «Про косметологічну діяльність в Україні».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію Плану заходів з реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017

№ 821-р., Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 04.06.2015 № 509-VIII та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права» (протокол № 2 від 23.07.2015).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення сутності і особливостей адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні та розробка науково обґрунтованих рекомендацій для його вдосконалення.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- проаналізувати теоретико-правові підходи до визначення поняття «косметологічні послуги» та генезис його розвитку;
- охарактеризувати принципи, форми і методи адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг;
- виокремити особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні;
- здійснити функціональну характеристику державних органів, органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг;
- проаналізувати діяльність громадських об'єднань у сфері косметології, визначити форми їх співпраці з державними органами й органами місцевого самоврядування;
- виокремити засоби адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг і визначити їх особливості;
- розкрити сутність та особливості адміністративної відповідальності за правопорушення на ринку косметологічних послуг в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід правового регулювання ринку косметологічних послуг та виокремити перспективні напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні;
- розробити практичні рекомендації для вдосконалення чинного законодавства, що регламентує функціонування ринку косметологічних послуг в Україні, та діяльності державних органів – суб'єктів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері виробництва та обігу косметологічних послуг.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальні та спеціальні методи наукового пізнання, застосування яких зумовлене особливостями адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг. Діалектичний метод застосовано для загальної характеристики адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг (розділ 1). Метод аналізу дозволив вивчити наукові напрацювання вчених за темою дослідження, а також визначити прогалини і суперечності в положеннях національного законодавства, що регулює відносини у сфері виробництва та обігу

косметологічних послуг (підр. 1.1, 1.2, 2.2, 3.2). За допомогою методу синтезу визначено основні засоби адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг (підр. 2.2). Історико-правовий метод дав змогу проаналізувати правові засади, процеси становлення та розвитку косметологічних послуг (підр. 1.1). Завдяки формально-логічному методу сформульовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема визначено поняття «адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг», «адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг», «адміністративна відповідальність у сфері надання косметологічних послуг», «косметичні послуги», «косметологічні послуги» тощо (підр. 1.1, 2.2, 2.3). Структурно-функціональний метод сприяв аналізу повноважень суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг (підр. 2.1). Порівняльно-правовий метод дав можливість здійснити порівняльний аналіз положень національного та зарубіжного законодавства, а також можливостей використання в Україні зарубіжного досвіду щодо правового регулювання ринку косметологічних послуг (підр. 1.1, 1.3, 3.1). Міжгалузевий метод дозволив виявити особливості косметологічних послуг як об'єкта адміністративно-правового регулювання, адміністративних деліктів у сфері виробництва та обігу косметологічних послуг і відповідальності за них (підр. 1.1, 2.3). Індуктивний, дедуктивний і статистичний методи застосовано для узагальнення та аналізу емпіричної інформації за тематикою дослідження (розділи 1–2). За допомогою методу теоретико-правового прогнозування визначено напрямки вдосконалення законодавства та діяльності уповноважених суб'єктів у сфері адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг (підр. 3.2). Вимоги формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності й обґрунтованості суджень використано під час формулювання висновків і пропозицій відповідно до мети дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні системних досліджень, в якому з використанням сучасних методів наукового пізнання та з урахуванням новітніх досягнень правничої науки розкрито зміст і особливості адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні. За результатами проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення, пропозиції та висновки:

уперше:

– визначено поняття адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг як нормативно окресленого управлінського впливу держави в особі уповноважених органів, спрямованого на впорядкування діяльності надавачів і захист прав та інтересів споживачів косметологічних послуг з метою забезпечення безпеки їх функціонування на ринку косметологічних послуг шляхом реалізації адміністративно-правових засобів;

– визначено ключові особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні, а саме: відсутність єдиного (уніфікованого) об'єкта правового регулювання, внаслідок чого адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг торкається різних сфер суспільних відносин, серед яких охорона здоров'я, господарська (підприємницька) діяльність, технічне регулювання та оцінка відповідності, титульні положення адміністративно-правового регулювання ринку

косметологічних послуг, зосереджені на підзаконному рівні, сучасний стан адміністративно-правового регулювання, який не відповідає специфіці суспільних відносин цієї сфери;

– за критеріями «мета застосування» і «характер практичної реалізації» послуги у сфері краси класифіковано на косметичні та косметологічні;

– сформульовано авторське визначення понять «адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг», «косметологічні послуги», «косметичні послуги», що дало змогу виокремити особливості правового регулювання ринку косметологічних послуг;

– обґрунтовано доцільність унесення зміни до Номенклатури лікарських спеціальностей, затвердженої Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2019 № 446, та запропоновано доповнити розділ V «Інші Номенклатури лікарських спеціальностей» пунктом «Косметологія», що дозволить створити правову основу ліцензування косметологічних послуг;

– обґрунтовано доцільність ухвалення Закону України «Про косметологічну діяльність в Україні» та запропоновано таку його структуру: Розділ 1 «Загальні засади косметологічної діяльності»; Розділ 2 «Правове регулювання косметологічних послуг»; Розділ 3 «Суб'єкти косметологічних послуг»; Розділ 4 «Відповідальність суб'єктів косметологічних послуг»; Розділ 5 «Прикінцеві положення»;

удосконалено:

– розуміння системи принципів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг як такої, що включає в себе такі складові: 1) загальноправові принципи права; 2) галузеві принципи (принципи адміністративного права); 3) спеціальні принципи сфери ринку косметологічних послуг;

– ознаки адміністративно-правових засобів регулювання ринку косметологічних послуг: а) урегульовані нормами адміністративного права; б) являють собою сукупність прийомів і способів діяльності суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг на керовані об'єкти; в) застосовуються у встановлених межах і відповідній формі; г) метою їх застосування є охорона та захист прав споживачів косметологічних послуг;

– доктринальні підходи до: стандартизації, сертифікації косметологічної та косметичної продукції; ліцензування й акредитації закладів, що надають косметологічні послуги; атестації суб'єктів – надавачів косметологічних послуг, оподаткування суб'єктів, що виробляють, реалізують косметичну продукцію і надають косметичні та косметологічні послуги, як засобів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг;

– з урахуванням предметної спрямованості визначено поняття адміністративної відповідальності у сфері надання косметологічних послуг як обов'язку особи, яка порушила встановлений нормативно-правовими актами порядок надання косметологічних послуг, понести позбавлення організаційного та/або матеріального характеру, передбачені санкціями норм адміністративного права, з метою відновлення в потерпілої особи (в результаті правопорушення) її фізичного і психічного здоров'я, а також недопущення в подальшому здійснення таких дій;

– класифікацію адміністративної відповідальності у сфері надання косметологічних послуг в Україні залежно від суб'єкта делікту з метою розширення повноважень суб'єктів нагляду та контролю в досліджуваній сфері;

– наукові підходи щодо необхідності розробки та затвердження Порядку державної акредитації косметологічного закладу і Стандартів державної акредитації косметологічного закладу з метою встановлення контролю за суб'єктами надання косметологічних послуг;

– обґрунтування наукової позиції щодо доцільності внесення змін до пп. 36 п. 291.7 Податкового кодексу України; запропоновано його викласти в такій редакції: «... послуги перукарень, косметологічних салонів та інших суб'єктів, які здійснюють надання косметологічних послуг, що не потребують спеціальної медичної освіти»;

дістали подальшого розвитку:

– пропозиції щодо посилення ринкового контролю з боку Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками за обігом так званих косметичних засобів, які за визначенням є лікарськими (із заявленим лікувальним ефектом та/або виготовлених із використанням активних фармацевтичних субстанцій та/або виготовлених у лікарських формах, неприйнятних для продукції, яка визначається як косметична: ін'єкції, супозиторії тощо);

– ознаки системи суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг, до яких віднесено: загальну мету такого регулювання; підпорядкування завдань кожного суб'єкта системи загальній меті регулювання; усвідомлення кожним суб'єктом системи своїх завдань і розуміння загальної мети регулювання; виконання кожним суб'єктом регулювання ринку косметологічних послуг своїх функцій, що витікають із поставлених завдань; конкретні відносини між суб'єктами регулювання ринку косметологічних послуг; наявність координуючого органу; обов'язковий зворотний зв'язок;

– пропозиції щодо доцільності внесення змін до Державної Фармакопеї України; запропоновано додати статтю «Косметична продукція», яка б містила вимоги щодо якості інгредієнтів косметичних продуктів, показників безпеки та умов виробництва;

– пропозиції щодо внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 № 117, стосовно закріплення професії косметолога і розроблення відповідних кваліфікаційних вимог до неї;

– уявлення про зміст правового регулювання ринку косметологічних послуг у зарубіжних країнах шляхом виокремлення: суб'єктів нагляду та контролю, адміністративно-правових засобів контролю за виробництвом і реалізацією косметологічних послуг; санкцій за порушення законодавства, що регламентує обіг косметологічної продукції; єдиних стандартів підготовки косметологів, отримання спеціальної освіти і ліцензії на здійснення конкретно визначених косметологічних послуг.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх може бути використано у:

– *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для подальших досліджень і вирішення теоретичних питань, пов'язаних з удосконаленням адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні (довідка про

впровадження результатів дисертаційного дослідження у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 14.10.2020);

– *правотворчій сфері* – під час розробки й удосконалення нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання ринку косметологічних послуг в Україні;

– *правозастосовній практиці* – для вдосконалення діяльності суб'єктів нагляду та контролю у сфері регулювання ринку косметологічних послуг;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Медичне право», «Фармацевтичне право», а також на курсах підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних працівників, суб'єктів – надавачів косметологічних послуг та суб'єктів владних повноважень в досліджуваній сфері (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Академії праці, соціальних відносин і туризму від 17.10.2018).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові положення, висновки та пропозиції, що виносяться на захист, ґрунтуються на власних дослідженнях автора. В опублікованих у співавторстві наукових працях обсяг авторства становить не менше 65%. Наукові положення, що належать співавторам публікацій за темою дисертації, використані в роботі з належно оформленими посиланнями.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження оприлюднено дисертантом на таких міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах: «Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення (Харків, 21 лют. 2020 р.), Актуальні питання юридичної науки та практики (Київ, 23 квіт. 2020 р.), Актуальні проблеми приватного права (м. Ірпінь, 9 жовт. 2020 р.), Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті (м. Рівне, 16–17 жовт. 2020 р.), Чинники розвитку юридичних наук у XXI столітті (м. Дніпро, 6–7 листоп. 2020 р.), Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави (м. Харків, 27 листоп. 2020 р.), Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин (м. Полтава, 9 грудня 2020 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладено у 14 наукових публікаціях, серед яких 5 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України включених до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща), 1 у зарубіжному науковому періодичному виданні та 7 доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з основної частини (вступ, 3 розділи, які включають в себе 8 підрозділів, висновки), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 202 сторінки. Список використаних джерел містить 215 найменувань на 67 сторінках, 3 додатки викладено на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, наголошено на зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання дисертації, нормативну основу й емпіричну базу, перераховано

використані наукові методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, зазначено особистий внесок здобувача та апробацію матеріалів дисертації, її структуру й обсяг.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 1.1 «Теоретико-правові підходи до визначення поняття “косметологічні послуги” та генезис його розвитку» присвячено аналізу історико-правового розвитку поняття косметологічних послуг на національному та міжнародному рівнях.

Досліджено генезис поняття «косметологічні послуги», в результаті чого встановлено таке. По-перше, нормативно-правова регламентація ринку косметологічних послуг і закріплення його основних понять (косметологія, манікюрист, естет тощо) відбулося у США в 1933 р. В Україні перший нормативно-правовий акт, що започаткував функціонування ринку косметологічних послуг, було ухвалено в 1982 р., тобто на 59 років пізніше. По-друге, основні правові акти у сфері косметології США, Англії та Європи систематично вдосконалюються (доповнюються новими косметологічними послугами та спеціальностями, змінюються умови ліцензування косметологічної діяльності). В Україні ж залишається чинним «морально застарілий» підзаконний нормативно-правовий акт, що містить неактуальний перелік косметологічних послуг і фахівців, які мають право їх надавати. По-третє, відсутність у законодавстві України базової законодавчої термінології ринку косметологічних послуг, їх переліку та визначення суб'єктів надання цих послуг призводить до необґрунтованого ототожнення косметологічних і медичних послуг, ускладнює доведення в судовому порядку фактів отримання неякісних косметологічних послуг споживачами, є небезпечним для життя та здоров'я людини, а також порушує низку конституційних прав громадян.

Обґрунтовано необхідність і здійснено розмежування понять «косметологічні послуги», «косметичні послуги» та «медичні послуги» з огляду на їх належність до сфери охорони здоров'я загалом та косметології зокрема.

Здійснено розмежування косметологічних і косметичних послуг шляхом виокремлення їх відмінних ознак. Встановлено, що: 1) косметологічна діяльність, а отже, і косметологічні послуги, належать до сфери охорони здоров'я, тоді як косметичні послуги не мають до неї прямої належності; 2) косметологічні послуги передбачають застосування лікарських препаратів і втручання у шкірний покрив (водночас косметичні послуги не обумовлені медичними показаннями до застосування та не мають лікувального ефекту); 3) ефект від косметологічних послуг, як правило, є значно довшим, порівняно з його тривалістю внаслідок надання косметичних послуг, у зв'язку з чим незадовільна якість їх надання може бути виявлена згодом, на відміну від косметичних послуг.

Послуги у сфері краси систематизовано залежно від мети застосування та характеру практичної реалізації в межах двох видових груп: 1) косметологічні послуги; 2) косметичні послуги.

У підрозділі 1.2 «Принципи, форми і методи адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг» сформульовано й охарактеризовано систему принципів адміністративно-правового регулювання ринку

косметологічних послуг, яка складається з таких її елементів (груп принципів): 1) загальноправових принципів права; 2) галузевих принципів (принципів адміністративного права); 3) спеціальних принципів сфери ринку косметологічних послуг.

З'ясовано, що правовими методами регулювання ринку косметологічних послуг є імперативний і диспозитивний. Обґрунтовано неефективність застосування додаткових методів (рекомендацій і заохочень), зважаючи на специфіку сфери ринку косметологічних послуг, оскільки суспільні відносини, які потенційно можуть вплинути на стан здоров'я споживача чи порушити його права та свободи, не доцільно регулювати за допомогою рекомендацій, а підприємницький характер діяльності, пов'язаної з наданням косметологічних послуг, виключає можливість заохочення під час надання косметологічних послуг.

Виокремлено основні форми адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг – правову й організаційну. Підкреслено, що правові форми превалюють над організаційними, оскільки завдяки розробці й ухваленню нормативно-правових актів стає можливим упорядкування відносин між державою та суб'єктами надання косметологічних послуг, окреслення меж та напрямків розвитку відносин між цими суб'єктами та споживачами, а також гарантування останнім захисту їх прав і свобод.

Підрозділ 1.3 «Сучасний стан адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні» присвячено систематизації та аналізу основних нормативно-правових актів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг залежно від їх юридичної сили, а також виокремленню особливостей сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні.

Звернено увагу на те, що діяльність з надання косметологічних послуг охоплюється правовідносинами сфери охорони здоров'я, тому першим законодавчим актом, що належить до адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг, необхідно вважати Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», який у розрізі регулювання сфери функціонування ринку косметологічних послуг містить положення щодо: основних засад формування державної політики охорони здоров'я; порядку реалізації державної політики охорони здоров'я; окреслення системи стандартів у сфері охорони здоров'я, а саме: державних соціальних нормативів і галузевих стандартів; правил заняття медичною та фармацевтичною діяльністю; державного контролю і нагляду у сфері охорони здоров'я.

Враховуючи, що господарська діяльність з надання косметологічних послуг, крім досягнення економічних і соціальних результатів, також має на меті отримання прибутку надавачами таких послуг, чільне місце в адміністративно-правовому регулюванні ринку косметологічних послуг посідають закони України «Про підприємництво» та «Про захист прав споживачів», а також Податковий кодекс України. Встановлено, що важливого значення в контексті забезпечення якості та безпеки продукції, яка використовується (реалізується) на ринку косметологічних послуг, що нерозривно пов'язано із захистом здоров'я та життя споживачів таких послуг, набуває нормативно-правове регулювання розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності.

Встановлено, що особливого значення в контексті забезпечення якості та безпеки продукції, яка використовується (реалізується) на ринку косметологічних послуг, що нерозривно пов'язано із захистом здоров'я та життя споживачів таких послуг, набуває нормативно-правове регулювання щодо розроблення, прийняття і застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності.

Розділ 2 «Особливості адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та види суб'єктів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні»* проаналізовано правову природу суб'єктів адміністративного права та виокремлено їх основні ознаки: юридичні чи фізичні особи; наявність прав і обов'язків (повноважень), встановлених адміністративно-правовими нормами; організаційно-правова форма.

Визначено найважливіші функції суб'єктів – центральних, територіальних і місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування – у сфері косметології за змістовим критерієм.

Із метою належного контролю за виробництвом та обігом косметичної продукції запропоновано внести зміни до ч. 5 п. 1 Положення про Міністерство охорони здоров'я України. Обґрунтовано доцільність унесення змін до пунктів 1 і 3 Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, запропоновано розширити повноваження цього органу щодо контролю та нагляду за виробництвом і обігом косметичної продукції.

Проаналізовано діяльність громадських об'єднань у сфері косметології. Встановлено, що такі об'єднання почали формуватися на початку ХХІ ст. Їх діяльність спрямована переважно на локальні (професійні) завдання. Доведено відсутність співпраці цих організацій з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Виокремлено напрямки співпраці громадських організацій у сфері косметології з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Запропоновано створити самоврядну організацію косметологів України й ухвалити спеціальний закон, в якому визначити повноваження такої організації, передбачивши можливість участі її членів у проведенні атестації суб'єктів – надавачів косметологічних послуг.

Визначено особливості суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг, до яких віднесено: відсутність мети, спрямованої на єдиний об'єкт правового регулювання, не визначений конкретно; відсутність координуючого органу управління; відсутність чітко побудованої структури суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг, діяльність яких була б спрямована на досягнення мети; відсутність ефективного механізму міжвідомчої взаємодії суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг; недосконалий зворотний зв'язок. Встановлено, що суб'єктам регулювання ринку косметологічних послуг не властива певна структура, оскільки вони орієнтовані на вирішення власних завдань, окреслених положеннями про той чи інший орган державної влади. Наголошено також на відсутності базового закону, який би уніфікував правове регулювання ринку косметологічних послуг і їх суб'єктів.

Зроблено висновок про відсутність комплексного підходу до формування системи суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг, а отже, і сформованої системи суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг в

Україні, що негативним чином позначається на її ефективності, правозастосовній діяльності суб'єктів та, як наслідок, правових можливостях захисту прав та інтересів споживачів косметологічних послуг.

У підрозділі 2.2 «Засоби адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг та їх особливості» сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг», виокремлено їх ознаки та важливі елементи системи.

Доведено, що нормативно-правова база, яка регламентує виробництво й обіг косметичної продукції в Україні, не відповідає вимогам міжнародних стандартів і потребує оновлення. Запропоновано оновити галузевий стандарт України ДСТУ 201-05-97 «Послуги косметолога. Загальні технічні умови», ДержСанПіН 2.2.9.027-99.

Обґрунтовано доцільність затвердження проєкту Технічного регламенту на косметичну продукцію, що дозволить забезпечити підвищення якості та безпеки косметичної продукції шляхом гармонізації технічного регулювання із законодавством ЄС. Підтримано пропозицію щодо доцільності розробки й унесення змін до Державної Фармакопеї України.

Запропоновано внести зміни до Номенклатури лікарських спеціальностей, затвердженої Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2019 № 446. Доведено доцільність унесення змін до класу 86.90 «Інша діяльність у сфері охорони здоров'я», затвердженого Наказом Державного комітету статистики України «Про затвердження Методологічних основ та пояснень до позицій Класифікації видів економічної діяльності».

Встановлено, що суб'єкти надання косметичних і косметологічних послуг, які перебувають на загальній системі оподаткування, ухиляються від оподаткування шляхом порушення норм Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», оскільки не застосовують реєстратори розрахункових операцій і розрахункові книжки з проведенням розрахунків у касі підприємства з оформленням прибуткових і видаткових касових ордерів та не видають відповідні квитанції, підписані і завірені печаткою в установленому порядку, як того вимагає законодавець. Запропоновано внести зміни до пп. 36 п. 291.7 Податкового кодексу України.

У підрозділі 2.3 «Загальна характеристика адміністративної відповідальності за правопорушення на ринку косметологічних послуг в Україні» на підставі аналізу змісту поняття «адміністративна відповідальність» та за допомогою метода екстраполяції сформульовано визначення поняття «адміністративна відповідальність у сфері надання косметологічних послуг». Здійснено класифікацію адміністративної відповідальності у сфері надання косметологічних послуг в Україні залежно від суб'єкта делікту.

Виокремлено ознаки адміністративної відповідальності за порушення у сфері надання косметологічних послуг, до яких віднесено: 1) підставу адміністративної відповідальності – проступок, тобто протиправне, винне діяння, вчинене особою, яка надає косметологічні послуги; 2) меншу ступінь суспільної небезпеки, ніж у злочину, враховуючи обставини притягнення, виховний вплив, наслідки правопорушення та різний суб'єктний склад; 3) застосування адміністративного стягнення (йдеться про компенсаційно-відновлювальні заходи,

штрафні (фінансові) санкції, позбавлення ліцензії тощо); 4) застосування санкцій на підставі норм адміністративного права та відповідно до завдань, передбачених ст. 1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Проаналізовано адміністративні правопорушення, за які можна притягати до адміністративної відповідальності суб'єктів надання косметологічних послуг (норми статей 13, 42, 44-3, 167, 168, 168-1, 169, 170, 222, 255 КУпАП). Здійснено класифікацію адміністративної відповідальності у сфері надання косметологічних послуг в Україні залежно від суб'єкта делікту.

Обґрунтовано доцільність унесення змін до ст. 78 «Обмеження, встановлені для медичних, фармацевтичних працівників та фахівців з реабілітації під час здійснення ними професійної діяльності» Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я, запропоновано до її тексту додати термін «косметична продукція».

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні» складається з двох підрозділів, у яких досліджено зарубіжний досвід правового регулювання ринку косметологічних послуг та визначено перспективні напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід правового регулювання ринку косметологічних послуг» виокремлено особливості правового регулювання сфери надання косметологічних послуг провідними у цій сфері країнами – Австралією, США, Південною Кореєю, Китаєм, Францією та Канадою. Зосереджено увагу на питаннях правового регулювання вимог до навчання осіб, які надають косметологічні послуги, вимогам щодо ліцензування косметологічної діяльності, а також відповідальності у сфері неякісного надання косметологічних послуг.

Встановлено, що в зарубіжних країнах здійснюється ліцензування діяльності, що належить до косметологічних послуг. Визначено конкретних суб'єктів контролю та нагляду, наприклад, Департаменти штатів у сфері ліцензування та регулювання (США), Комісія з питань охорони здоров'я, яка також надає ліцензії на надання косметологічних послуг (Австралія). З'ясовано, що контроль за діяльністю суб'єктів, які надають косметологічні послуги, здійснюється у формі перевірок, насамперед щодо наявності спеціальних дозволів на види косметологічних послуг, а також відповідності такої діяльності санітарно-гігієнічним вимогам і встановленим стандартам, у сфері якості косметологічної продукції, яка використовується під час надання косметологічних послуг.

Зроблено висновок, що правове регулювання відповідальності за неякісне надання косметологічних послуг відрізняється залежно від конкретної правової системи окремої країни, походження такої шкоди (деліктне чи договірне) та різновиду шкоди.

З'ясовано, що адміністративна відповідальність суб'єктів надання косметологічних послуг полягає у виплаті штрафів і позбавленні ліцензії на право здійснення професійної діяльності в косметологічній сфері.

У підрозділі 3.2 «Перспективні напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні» на підставі результатів аналізу національного законодавства у сфері виробництва та обігу косметологічних послуг встановлено, що відсутність сучасного законодавчого акта, який регулює ринок косметологічних послуг в Україні, негативно впливає і

на якість надання косметологічних послуг. Обґрунтовано доцільність ухвалення Закону України «Про косметологічну діяльність в Україні» та запропоновано його структуру.

Розроблено типовий договір про надання косметологічних послуг, в якому серед інших питань (зміст послуг, процедура їх реалізації, очікувані наслідки, а також строк їх настання) наведено пункти, що передбачають відповідальність, а також випадки звільнення особи, яка надає косметологічні послуги, від відповідальності.

Обґрунтовано доцільність розробки та затвердження Порядку державної акредитації косметологічного закладу і Стандартів державної акредитації косметологічного закладу.

Запропоновано створити самоврядну організацію косметологів України, визначитися з її повноваженнями й ухвалити спеціальний закон щодо такої самоврядної організації, а також передбачити її участь у проведенні атестації суб'єктів – надавачів косметологічних послуг.

Із метою уніфікації законодавчих вимог у сфері оподаткування косметичних послуг як податківцями, так і суб'єктами підприємницької діяльності в досліджуваній сфері запропоновано внести зміни до пп. 36 п. 291.7 Податкового кодексу України.

ВИСНОВКИ

У висновках сформульовано основні результати комплексного дослідження. Наведено наукові положення та науково обґрунтовані результати в галузі науки адміністративного права, що вирішують важливе наукове завдання змісту адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні. На підставі цього зроблено важливі висновки.

1. Сформульовано авторське визначення поняття «косметологічні послуги» як діяльності, що реалізується суб'єктами, які мають відповідні дозвільні та кваліфікаційні документи, незалежно від наявності чи відсутності медичних показань, полягає в позитивному впливі на різні рівні епідермісу та досягненні довготривалого чи постійного, медичного та/або естетичного ефекту, як правило, шляхом навмисного пошкодження шкірного покриву людини за допомогою використання лікарських засобів, косметичної продукції, медичних інструментів та обладнання як у межах медичної допомоги з метою виправлення дефектів тіла чи шкіри, лікування особи та профілактики захворювань, так і поза її межами виключно для покращення зовнішнього вигляду людини.

Під косметичними послугами запропоновано розуміти діяльність, що здійснюється певними суб'єктами у сфері краси, спрямовану на вдосконалення та/або прикрашання зовнішності особи без активного втручання у шкірний покрив людини з використанням косметичної продукції та немедичних інструментів, що здійснюється з естетичною метою, і не має лікувального ефекту.

Послуги у сфері краси систематизовано залежно від мети застосування та характеру практичної реалізації в межах двох видових груп:

1) косметологічні послуги: чистка обличчя та пілінги, зокрема ті, що здійснюються за допомогою спеціального обладнання, наприклад апарату для вакуумного чищення обличчя або лазеру; електроепіляція та лазерна епіляція, а

також здійснення інших дій з метою видалення волосся на тілі людини назавжди; очищення, стимуляція, відновлення й інші процедури, спрямовані на покращення шкіри людини за допомогою косметичної продукції та лікарських засобів, механічних або електричних пристроїв; «лазерне лікування»; ін'єкції ботулотоксину або будь-якого іншого внутрішнього шкірного наповнювача; прикраса тіла або обличчя людини шляхом нанесення спеціальної фарби та здійснення проколів;

2) косметичні послуги: будь-яка обробка волосся на голові людини, а також обслуговування штучного волосся (перук); обробка вусів або бороди людини; манікюр, педикюр або інший догляд за нігтями; догляд за віями та бровами людини; догляд за обличчям і тілом людини без використання будь-яких технічних засобів і пристроїв.

2. Встановлено, що основними методами правового регулювання ринку косметологічних послуг є: 1) імперативний метод, який використовується під час адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг, тобто для врегулювання відносин між державою та суб'єктами, які надають такі послуги; 2) диспозитивний метод, що застосовується для врегулювання відносин між суб'єктом надання косметологічних послуг та їх споживачами. Наголошено на доцільності застосування диспозитивного методу правового регулювання ринку косметологічних послуг для надання можливості суб'єктам надання цих послуг на власний розсуд вирішувати питання, пов'язані з організацією їхньої професійної діяльності.

Констатовано, що основними формами адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг є: 1) правова форма, яка реалізується в: нормотворчості, правозастосуванні, інтерпретації правових приписів, охороні та захисті прав і свобод суб'єктів ринку косметологічних послуг, насамперед споживачів таких послуг; 2) організаційна форма, яка проявляється, зокрема, під час: здійснення перевірки вимог, що ставляться до суб'єктів надання косметологічних послуг під час отримання ними дозвільних документів; перспективного формування реєстру (бази даних), що повинен містити відомості про суб'єктів, які мають документально підтвержене право надавати косметологічні послуги.

3. Доведено, що особливістю адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг є те, що його підзаконний (відомчий) рівень правового регулювання де-факто виступає титульним, адже на рівні закону поняття косметології чи косметологічних послуг і досі відсутнє.

4. Виокремлено найважливіші функції суб'єктів – центральних, територіальних і місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування – у сфері косметології за змістовим критерієм: нормотворчу, управлінську, регуляторну, контрольну, правозабезпечувальну, правозахисну.

Із метою належного контролю за виробництвом та обігом косметичної продукції запропоновано внести зміни до ч. 5 п. 1 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, виклавши її в такій редакції: «... забезпечення населення якісними, ефективними та безпечними лікарськими засобами, створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, косметичної продукції, медичних імунобіологічних препаратів, обігу наркотичних

засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також безпечних медичних виробів та косметичної продукції».

До напрямків співпраці громадських організацій у сфері косметології з органами державної влади віднесено: 1) організацію та проведення спільних науково-комунікативних заходів, присвячених обговоренню шляхів удосконалення нормативно-правової бази у сфері косметології; 2) заохочення активної дискусії представників професійної громадськості щодо законодавчих ініціатив; 3) врахування під час розроблення нормативно-правових актів рекомендацій громадських організацій у сфері косметології; 4) заохочення спільної організації та проведення правопросвітницьких і науково-практичних заходів із представниками громадських організацій у сфері косметології тощо.

5. Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг» як сукупність прийомів і способів діяльності суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг, урегульованих нормами адміністративного права, що застосовуються з метою охорони і захисту прав споживачів косметологічних послуг.

Виокремлено ознаки адміністративно-правових засобів регулювання ринку косметологічних послуг: а) урегульовані нормами адміністративного права; б) являють собою сукупність прийомів і способів діяльності суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг на керовані об'єкти; в) застосовуються у встановлених межах і відповідній формі; г) метою їх застосування є охорона та захист прав споживачів косметологічних послуг.

6. Доведено доцільність унесення змін до класу 86.90 «Інша діяльність у сфері охорони здоров'я», затвердженого Наказом Державного комітету статистики України «Про затвердження Методологічних основ та пояснень до позицій Класифікації видів економічної діяльності». Запропоновано викласти його в такій редакції:

«Цей клас включає в себе:

– діяльність з охорони здоров'я людини, яка здійснюється не в лікарнях і не лікарями або стоматологами:

- діяльність медсестер, акушерів, фізіотерапевтів або іншого парамедичного персоналу у сфері оптометрії, гідротерапії, лікувального масажу, трудотерапії, логопедії, подології, гомеопатії, мануальної терапії, голковколювання тощо;

- діяльність з надання косметологічних послуг, яка здійснюється лікарями, медсестрами зі спеціальною освітою».

Встановлено, що діяльність з надання косметологічних послуг відповідатиме КВЕД-2010: Група 86.9 «Інша діяльність у сфері охорони здоров'я».

7. Доведено доцільність наділення правом складати протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 44-3 КУпАП уповноважених на те посадових осіб органів внутрішніх справ (Національної поліції). Запропоновано внести зміни до ч. 1 ст. 255 КУпАП додавши до переліку уповноважених осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, органи Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками.

8. З'ясовано, що в більшості розвинутих країн (США, Франції, Швеції, Австралії, Канаді, Німеччині): встановлено єдині стандарти підготовки косметологів; передбачено отримання спеціальної освіти і ліцензії на здійснення конкретно визначених косметологічних послуг; існує уніфікований нормативно-

правовий акт, що регулює правовідносини у сфері виробництва та реалізації косметологічних послуг та передбачено адміністративну відповідальність за порушення законодавства в цій сфері.

9. Із метою посилення ринкового контролю з боку Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками за обігом так званих косметичних засобів, які за визначенням є лікарськими (із заявленим лікувальним ефектом та/або виготовлених із використанням активних фармацевтичних субстанцій та/або виготовлених у лікарських формах, неприйнятних для продукції, яка визначається як косметична: ін'єкції, супозиторії тощо), запропоновано доповнити перелік осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення шляхом унесення змін до ч. 1 ст. 255 КУпАП, додавши уповноважених на те осіб органів Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками. Цю пропозицію доцільно викласти в такій редакції: «... органів Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками» (статті 42-4, 44, 44-3, 188-2, 188-3, 188-9, 188-10).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Садовенко А. І. Адміністративно-правова відповідальність суб'єктів надання косметологічних послуг в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3 (90). С. 154–161.
2. Садовенко А. І. Генезис поняття «косметологічні послуги» в Україні та Сполучених Штатах Америки: порівняльно-правовий аналіз. *Наукові записки. Серія: право. Вип. 7. Спецвипуск*. 2019. С. 176–181.
3. Садовенко А. І. Адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2020. Вип. 20. С. 105–113.
4. Садовенко А. І. Удосконалення нормативно-правового регулювання ринку косметологічних послуг. *Наше право*. 2018. № 3. С. 179–184.
5. Теремецький В.І., Садовенко А. І. Стандартизація і сертифікація косметичної продукції як адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. Серія: Право*. 2020. № 3–4. С. 114–121.
6. Sadovenko A. System of Principles of Administrative and Legal Regulation of the Cosmetological Services Market in Ukraine. *European Reforms Bulletin*. 2002. № 3. S. 78–82.
7. Теремецький В.І., Садовенко А. І. Адміністративно-правовий захист прав споживачів косметологічних послуг. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4 (91). С. 154–161.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Садовенко А. І. Щодо кваліфікаційних вимог до професії «косметолог». *Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення: тези доп. учасників наук.-практ. семін. (Харків, 21 лют. 2020 р.)*. Харків: Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук, 2020. С. 93–95.

9. Садовенко А. І. Зарубіжний досвід правового регулювання відшкодування шкоди, заподіяної під час надання косметологічних послуг. *Актуальні питання юридичної науки та практики*: тези доп. учасників I Наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23 квіт. 2020 р.). Київ: НДІ ППСН, 2020. С. 145–149.

10. Садовенко А. І. Поняття «косметологічні послуги» та «медичні послуги»: порівняльно-правовий аналіз. *Актуальні проблеми приватного права*: матер. Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Ірпінь, 9 жовт. 2020 р.). Ірпінь: УДФС України, 2020. С. 152–154.

11. Садовенко А. І. Сестра медична з косметичних процедур як суб'єкт адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті столітті*: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Рівне, 16–17 жовт. 2020 р.). Рівне: Гельветика. 2020. Ч. 2. С. 72–74.

12. Садовенко А. І. Права споживачів у сфері надання медичних послуг. *Чинники розвитку юридичних наук у XXI столітті*: матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Дніпро, 6–7 листоп. 2020 р.). Дніпро: Правовий світ, 2020. С. 121–124.

13. Садовенко А. І. Окремі питання оподаткування ринку косметологічних послуг. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листоп. 2020 р.). Харків, 2020. С. 232–233.

14. Садовенко А. І. Методи адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні: класичний монізм або дуалізм? *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу*: збірник матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 9 грудня 2020 р.). Полтава: ШЕП, 2021. С. 375–379.

АНОТАЦІЯ

Садовенко А. І. Адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний авіаційний університет, Київ, 2021.

Дисертацію присвячено дослідженню змісту й особливостей адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні. Сформульовано авторське визначення понять «адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг», «адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг», «косметологічні послуги», «косметичні послуги». Здійснено розмежування понять «косметологічні послуги», «косметичні послуги» та «медичні послуги» з огляду на їх належність до сфери косметології та охорони здоров'я. За критеріями «мета застосування» і «характер практичної реалізації» послуги у сфері краси класифіковано на косметичні і косметологічні. Визначено ключові особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні. Запропоновано систему принципів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг. Виокремлено основні форми адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг – правову й організаційну. Визначено

найважливіші функції суб'єктів – центральних, територіальних і місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування – у сфері косметології за змістовним критерієм. Виокремлено ознаки й елементи системи адміністративно-правових засобів регулювання ринку косметологічних послуг. Здійснено класифікацію адміністративної відповідальності у сфері надання косметологічних послуг в Україні залежно від суб'єкта делікту та виділено її ознаки. Проаналізовано зарубіжний досвід правового регулювання ринку косметологічних послуг.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, косметологічні послуги, косметичні послуги, суб'єкти надання косметологічних послуг, адміністративно-правові засоби, виробництво та обіг косметичної продукції, адміністративна відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Садовенко А. И. Административно-правовое регулирование рынка косметологических услуг в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальный авиационный университет, Киев, 2021.

Диссертация посвящена исследованию содержания и особенностей административно-правового регулирования рынка косметологических услуг в Украине. Сформулировано авторское определение понятий «административно-правовое регулирование рынка косметологических услуг», «административно-правовые средства регулирования рынка косметологических услуг», «косметологические услуги», «косметические услуги». Осуществлено разграничение понятий «косметологические услуги», «косметические услуги» и «медицинские услуги» ввиду их принадлежности к сфере косметологии и здравоохранения. Классифицированы услуги в сфере красоты по критериям «цель применения» и «характер практической реализации» на косметические и косметологические. Определены ключевые особенности современного состояния административно-правового регулирования рынка косметологических услуг в Украине. Предложена система принципов административно-правового регулирования рынка косметологических услуг. Выделены основные формы административно-правового регулирования рынка косметологических услуг – правовую и организационную. Определены важнейшие функции субъектов – центральных, территориальных и местных органов исполнительной власти и органов местного самоуправления – в сфере косметологии по содержательному критерию. Выделены признаки и элементы системы административно-правовых средств регулирования рынка косметологических услуг. Осуществлена классификация административной ответственности в сфере предоставления косметологических услуг в Украине в зависимости от субъекта деликта и выделены ее признаки. Проанализирован зарубежный опыт правового регулирования рынка косметологических услуг.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, косметологические услуги, косметические услуги, субъекты предоставления

косметологических услуг, административно-правовые средства, производство и оборот косметической продукции, административная ответственность.

SUMMARY

Sadovenko A. I. Administrative and Legal Regulation of Cosmetological Services Market in Ukraine. – *On the rights of the manuscript.*

The thesis for a candidate degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – National Aviation University, Kiev, 2021.

The dissertation is focused on the research of the content and specific features of administrative and legal regulation of cosmetological services market in Ukraine. The author has formulated own definition of the concepts of “administrative and legal regulation of cosmetological services market”, “administrative and legal means for regulating cosmetological services market”, “cosmetological services”, “cosmetic services”. The author has carried out the distinction between the concepts of “cosmetological services”, “cosmetic services” and “medical services” in view of their affiliation to the field of cosmetology and health care. Services in the field of beauty have been classified into cosmetological and cosmetic according to the criteria of “purpose of application” and “nature of practical implementation”.

The author has determined the following key features of the current state of administrative and legal regulation of cosmetological services market in Ukraine: the lack of a single (unified) object of legal regulation, as a result administrative and legal regulation of cosmetological services market affects various spheres of public relations. Including health care, economic (business) activities, technical regulation and conformity assessment, title provisions of administrative and legal regulation of cosmetological services market are focused on the bylaw level, the current state of administrative and legal regulation, which does not meet the specifics of public relations in this area.

The author has formulated and characterized the system of principles of administrative and legal regulation of cosmetological services market, which includes the following components: generally legal principles of law; sectoral principles (principles of administrative law); special principles of cosmetological services market.

The author has singled out the main forms of administrative and legal regulation of cosmetological services market – legal and organizational ones. According to the content criterion the author has determined the most important functions of the subjects in the field of cosmetology – central, territorial and local executive agencies, as well as local self-government agencies, which are: rule-making, managerial, regulatory, control, law-enforcement, human rights protection.

The author has revealed the features of the system of subjects for the regulation of cosmetological services market, which include: the general purpose of such regulation; subordination of the tasks of each subject of the system to the general purpose of regulation; awareness of the system of its tasks and understanding of the general purpose of regulation by each subject; performance of the regulation of cosmetological services market of the functions arising from the set tasks by each subject; specific relations between the subjects of regulation of cosmetological services market; presence of a coordinating agency; mandatory feedback. It has been concluded that there is no comprehensive approach to the formation of the system of subjects for regulating

cosmetological services market, and hence the current system of subjects for regulating cosmetological services market in Ukraine, which negatively affects its efficiency, law-enforcement activities of the subjects and, consequently, legal opportunities to protect the rights and interests of consumers of cosmetological services.

The author has distinguished the features of administrative and legal means of regulating cosmetological services market: a) regulated by the norms of administrative law; b) represent a set of techniques and methods of activity of the subjects of regulation of cosmetological services market for managed objects; c) are used within the established limits and in the appropriate form; d) the purpose of their application is to protect and defend the rights of consumers of cosmetological services.

Important elements of the system of means of administrative and legal regulation of cosmetological services market have been singled out: standardization, certification of cosmetological and cosmetic products; licensing and accreditation of institutions providing cosmetological services; certification of the subjects – providers of cosmetological services, taxation of the subjects that manufacture, sell cosmetic products and provide cosmetic and cosmetological services.

The author has analyzed administrative offenses, for the commission of which it is possible to bring subjects that provide cosmetological services to administrative liability (provisions of the Articles 13, 42, 44-3, 167, 168, 168-1, 169, 170, 222, 255 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses). The author has carried out classification of administrative liability in the field of providing cosmetological services in Ukraine depending on the subject of the tort and has specified its features.

It has been established that licensing of activities related to cosmetological services is carried out in foreign countries. Specific control and supervision entities have been identified, such as the State Licensing and Regulatory Departments (USA), the Health Commission, which also licenses the provision of cosmetological services (Australia). It has been found out that the control over the activities of the subjects providing cosmetological services is carried out in the form of inspections, primarily on the availability of special permits for the types of cosmetological services, as well as the compliance of such activities with sanitary and hygienic requirements and established standards in the field of the quality of cosmetological products, which is used during the provision of cosmetological services.

It has been found out that there is a unified legal act in most developed countries that regulates legal relations in the field of production and sale of cosmetological services and provides administrative liability for violations of legislation in this area.

The author has elaborated practical recommendations to improve the current legislation regulating the functioning of cosmetological services market in Ukraine and the activities of state authorities – subjects of administrative and legal regulation of cosmetological services market.

Key words: administrative and legal regulation, cosmetological services, cosmetic services, subject of cosmetological services provision, administrative legal facilities, production and circulation of cosmetic products, administrative responsibility.

Підписано до друку 22.03.2021 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times. Папір офсетний. Друк цифровий.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл. вид. арк. 0,9.
Зам. № А021-18. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.
Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль, 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua